

מסורת הש"ס

(א) [מנחות קט: ג] ונחמס קט:א, ס ע קיב: ד) ז"ל דמנן, (ב) שבעות טז, ונחמס קו: עדות פ"ח מ"ו, (ג) ונחמס טז, (ד) חגיגה ג: ונחמס ס: קו: חולין ו. חמורה טז, ערכין לב: מכות יט, שבעות טז, (ה) ערכין לב: (ו) מוספתא דערבין פ"ה שבעות טז, (ז) ונחמס, (ח) ויקרא א, (ט) נדב"ל, (י) להקריב עכשיו וי"ש בנמה כ"ג, (יא) נדבאלת בערכין כ"ט, (יב) נ"א שניה,

חורה אור השלם
1. בי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר יי אלהיך נתן לך: דברים יב ט ועלוב את כל עריו בעת ההוא לא היתה קרה אשר לא לקחנו מאתם ששים עיר כל חבל ארצב ממלכת עוג בקשן: דברים ג ד
3. כל אלה ערים בצרות חזקה גבוהה דלתות וברית לבד מערי הפזי דברה מאד:

דברים ג ה

גליון הש"ס

גב' וקדשה לעתיד לבוא. ע' ברכות דף טא ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גב' כשהיו בונים ביהכל עשר קלעים: (ב) שם לעמיד לבוא לאו מכלל דר' אליעזר: (ג) תוס' ד"ה דכ"ל עמ"ל: (ד) ר"ה למה ווי' וכן למת. י"ב משמע מסכתא תוס' דמסכתא ראשונה אברהם ויחזק ויעקב שניה ירושם יהושע ואלו שניהם יש להם ביטול אצל שלישית ירושם עורא אין לה ביטול חה שלא כדכני תוס' שכתבו בפי העל דפי' י' להם היינו לומר דלרין לחזור לירושם כדי לקדם ואין להם היינו לומר דלפי' דירושם עומדת היא ללא בטלה קדושתה וכמו שפס"י לשם אלא דלרעיו מנחל ראשונה היא ירושם אברהם ויחזק ויעקב שניה ירושם יהושע ומשם ואילך קדשה לעולם ולר"י ורש"י ראשונה היא ירושם עורא ומשם ואילך קדשה לעולם ע"ש:

יש אחריה היסר. כשמרבה שילה הותרו הצמות כדאמרין במס' זבחים (דף ק"ט). כי לא באתם עד עתה אל המנוחה^(א) זו שילה שנחו מלכבוש ואל הנחלה^(ב) זו ירושלים למה חלקן הכמוז כדי ליתן היתר בין זו לזו: **גב' צית חוניו**. מוצח חוניו. בנו של שמעון הנדיק בנה בנה במזכרים לשם שמים כדאמרין במס' מנחות (דף קט:): **קסבר נו'**.

דאיכא למאן דאמר תמס שבגהה לשם ע"י: **וקסבר קדושה**. שנתקדשה ירושלים אינה קדושה לעולם ומשמרבה הותרו הצמות: **לעמיד לבא**. כלומר משמחרב: **והיא היסה נחלה**. האמור בפסוק אל המנוחה ואל הנחלה: **קלעים לויכל**. קא סלקא דעתך במקום חומות היכל שיהא מוצח הצני בעזרה קרוי אשר פתח אהל מועד^(ג) שאלמלא כן לא היו מקריבין עד שיגמר הבנין והס החמילו להקריב קרבנות משבאו שם בימי כורש כמו שבמוז בספר עורא (א) ועד עשרים ושנים שנה אחרי כן לא נגמר הבית בשנת שלש לדיוש האחרון: **בונים מבחוץ**. שהיו הקלעים פרושים לפנים מעוזי החומה שלא יכנסו הצונים לתוך ההיכל: **לאו מכלל דר' אליעזר**. דבעי קלעים סבר לא קדשה לאחר חורבן לפיכך פירסו קלעים במקום בנין וחזרו וקידשו בתודות וזכיר כדאמר במס' שבעות (דף טז:). **ומר מאי דשמיע ליה קאמר**. ולא משום טורח קדושה: **וכי סימא נו'**. אס אלו. עיירות נמנו בפי' בתרא דערכין^(ד) לענין נתי ערי חומה לומר שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון ואין שם יותר מתשעה: **ולמה מנאוס**. והלא הרבה היו סם והסם נמי תנן וכל כיוצא בהן: **ורמינאו**. מסקנא דמילתיה הוא דאמר לעיל הני תנאי פליגי בקדשה ולא קידשה: הא

יוסי למה מנו ^(ה) חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו את אלו וקידשוהם אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא ורמיניהו ^(ו) אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר ²ששים עיר כל חבל ארנוב וכתוב ³כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשוהם קידשוהם השתא

ומנרים שהן חו"ל והיא^(א) דחוקת הבמים (ב"ב דף נח:). דקאמר שלש ארצות לחוקה יהודה ועבר הירדן והגליל דמשמע דעמון ומואב שטירוהו בסיוון ועוד הקשה ר"ת מהא דאמר במס' ביצה^(ב) (דף לא:). כרס רבעי היה לו לרבי אליעזר וצקס להפקירו לעניים וא"כ משמע דאית ליה קדשה לעמיד לבוא ומשום שלא היה רואה לטרוח להוליכו לירושלים היה מפקירו לעניים שיוליכו אותו ויחללוהו שמה דאי סבר לא קדשה והיה צריך לפדותו כאותו שבחונה לארץ שצריך לפדותו אמאי היה צריך להוליך לירושלים וגם מה היה העניים מרויחים אחרי שצריך לפדותו וא"ל משום דבראשונה כרס רבעי שצריך שיראל היה צריך להוליכו ^(ג) לירושלים גם צקס ר' אליעזר להוליכו משום דכל דבר שנאסר במניין צריך מניין אחר להמירו ואהא מיימתי לה בציצה^(ד) (ג' סט) ומכל מקום העניים היו מרויחים במה שהיו יכולים לחללו בשוה פרוטה כדשמואל ונהי דשמואל לא אמר למלתיה אלא דיעבד כדמשמע לישא שחללו היינו דווקא בזמן צבית המקדש קיים אצל בזמן הזה לא ^(ה) ואפילו לכמתילה והכי נמי איתא בשאלמות דרז אחאי בפרשת קדושים תהיו (סוף סימן ק') ומצרך על פדיון עובר לעשייתך וקלי ליה לדמי פדיוניה או שיליכס לנהר: ^(ו) נוע"ע תוס' ר"ה לא: ד"ה כצק: **למה מנו חכמים את אלו**. קשה אמאי מיימתי הן ברייתא דלא מוכחא אלא דקדושה ראשונה לא בטלה וקדושת חוניו הימה לאמר קדושה ^(ז) (יבמות דף פג:).

ט שלישית (ח') ויש לומר דאפילו למאן דאמר קדושה אחרונה לא בטלה היינו דוקא לענין תרומה בזמן הזה אצל לכל מיילי אחריני ודאי בטלה:

מגילה נקראת פרק ראשון מגילה

שמעתי שמקריבין בבית חוניו. קשיא היאך מקריבין סם בטומאה דהא גזרו טומאה על ארץ העמים ויש לומר דשמה לגבי הא לא גזרו חכמים טומאה כיוון שמן המורה יכול להקריב: **ומאי טעמא** הדר ביה משום **קושיא דרב מרי**. הקשה

הר"ר חיים ומתחילה היכי אמר למילתיה וכי לא היה יודע המשנה והלא הן שגויות צפי כל ועוד קשיא כיוון דתנאי היא אמאי הדר ציה לימא אלא דאמרי כמאן דאמר לא קדשה לכך נראה להר"ר חיים דכ"ע מודו דמשבאו לירושלים נאסרו הצמות ושז לא היה להן היתר והני תנאי בזה פליגי דמאן דאמר לא קדשה סבר דאף במקומו של מוצח אין יכולין להקריב עכשיו ^(א) ומאן דאמר קדשה סבר דבמקום מוצח מותר להקריב אצל לא בנמה:

רבנאי עבמא קדושה **ראשונה** קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבוא. הקשה רבינו תם אמאי לא מיימתי ראייה דרבי אליעזר אית ליה בפי' קמא דחגיגה (דף ג: ושם) דלא קדשה לעמיד לבוא דקאמר תמס מעשה צברי יוסי בן דורמסקית ומסיק אמר ר' אליעזר כן מקובלני מרבנן יומנן בן זכאי עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית מה טעם משום דהרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשום עולי צבל וקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעמיד לבא ומירין רבינו תם דמה טעם דתמס גמרא הוא דקאמר לה ולאו מילתא דרבי אליעזר היא ומדע דהא בנמשנה דמסכת ידים (פ"ז משנה א) דתניא מילתיה דרבי אליעזר לא מנא לה והכי פירושה מה טעם מעשרין משום דכי האי גוונא אשכחן בערי ישראל שהניחום עולי צבל מלקדש למאן דאמר לא קדשה כדי שיסמכו עליהן עניי ישראל בשביעית וכל שכן עמון ומואב שכן חוזה לארץ שהניחום עולי צבל מלקדש למאן דאמר לא קדש והניחום לעניים דהא לא מייירי צעמון ומואב שטירוהו בסיוון אלא מייירי באותן שהניחו ישראל צנאחם ממנרים ולא כבשום ויהי נמי משמע דמס צבל ידים (י"ז סט) דחשיב להו עס צבל

ומנרים שהן חו"ל והיא^(א) דחוקת הבמים (ב"ב דף נח:). דקאמר שלש ארצות לחוקה יהודה ועבר הירדן והגליל דמשמע דעמון ומואב שטירוהו בסיוון ועוד הקשה ר"ת מהא דאמר במס' ביצה^(ב) (דף לא:). כרס רבעי היה לו לרבי אליעזר וצקס להפקירו לעניים וא"כ משמע דאית ליה קדשה לעמיד לבוא ומשום שלא היה רואה לטרוח להוליכו לירושלים היה מפקירו לעניים שיוליכו אותו ויחללוהו שמה דאי סבר לא קדשה והיה צריך לפדותו כאותו שבחונה לארץ שצריך לפדותו אמאי היה צריך להוליך לירושלים וגם מה היה העניים מרויחים אחרי שצריך לפדותו וא"ל משום דבראשונה כרס רבעי שצריך שיראל היה צריך להוליכו ^(ג) לירושלים גם צקס ר' אליעזר להוליכו משום דכל דבר שנאסר במניין צריך מניין אחר להמירו ואהא מיימתי לה בציצה^(ד) (ג' סט) ומכל מקום העניים היו מרויחים במה שהיו יכולים לחללו בשוה פרוטה כדשמואל ונהי דשמואל לא אמר למלתיה אלא דיעבד כדמשמע לישא שחללו היינו דווקא בזמן צבית המקדש קיים אצל בזמן הזה לא ^(ה) ואפילו לכמתילה והכי נמי איתא בשאלמות דרז אחאי בפרשת קדושים תהיו (סוף סימן ק') ומצרך על פדיון עובר לעשייתך וקלי ליה לדמי פדיוניה או שיליכס לנהר: ^(ו) נוע"ע תוס' ר"ה לא: ד"ה כצק: **למה מנו חכמים את אלו**. קשה אמאי מיימתי הן ברייתא דלא מוכחא אלא דקדושה ראשונה לא בטלה והאיכא תנא דאית ליה בפי' הערל ^(ז) (יבמות דף פג:).

ט שלישית (ח') ויש לומר דאמר קדושה אחרונה לא בטלה היינו דוקא לענין תרומה בזמן הזה אצל לכל מיילי אחריני ודאי בטלה:

חוניי לאו בית עבודה וזה היא וקדושת ירושלים יש אחריה היתר כול', ויחדיו דבריו. ומעשה דחוניי מפורש בסוף מסכת מנחות וכן שמעון הצדיק הוא וחלק על שמעיה אחיו, כשעלה לכהונה גדולה נתקנא בו וזכר וברח, והלך ובנה מוצח באלכסנדריא של מצרים והקריב עליו קרבן וכול'. ואמרין תנאי היא, כלומר יש תנא שאומר יש אחריה היתר. דתניא אמר ר' ליעזר כשהיו בונים בהיכל היו עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה כו'. אמר ר' יהושע שמעתי שמקריבין אפי"פ שאין בית בו עד מפני שקדושה ראשונה קידשה לעתיד ולבוא לעולם. ודויקנין לאו מכלל דר' אליעזר בר פלוגתיה דר' יהושע סבר דקדושה ראשונה קידשה לשעתה היא ולא לעתיד. ודחי רבינא ואמר כולי עלמא קידשה לשעתה וקידשה לעתיד, ורי אליעזר אמר מה ששמע ורי יהושע מה ששמע ואין ביניהן חלוקה. ואמרין אלא ר' ישמעאל בר' יוסי הוא דאמר קדושה ראשונה אינה לעתיד לבוא והוא חולק על ר' אליעזר ועל ר' יהושע. דתניא בתורת כותים ערי חומה המוקפות] מימות יהושע בן נון כגון קצרה הישנה של ציפורין וחקרה של גוון] חלב וירפת הישנה וגמלה הרי בגליל וגדור הרי בעבר הירדן וחרדי ואונו וירושלים הרי ביהודה. אמר ר' ישמעאל בר' יוסי לא מנו את אלו אלא שקידשוהו כשעלו מן הגולה אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ. איני והתניא בסוף ערכין אמר ר' ישמעאל בר' יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כתיב ששים עיר כל חבל ארנוב, וכת' כל אלה ערים בצורות וגו'. אלא מצאו את אלו

עין משפט ונר מצוה

ספס א מיי" פ"א מהלכות בית המזירה הל' ג:
ע ב ג א מיי" שם פ"ו הלכה טו ופסי"ט מהלכות מעשה הקדושת הלכה טו סמג עשין קסג:

מוסף רש"י

כי לא באתם עד עתה. בימי גלגל אל המנוחה כו' (מנחות ק"ט). ודחיא היתה לנחלה. היאל דכמיז בקרא דמשבאו אל המנוחה ואל הנחלה ואסרו הצמות (מנחות ק"ב). שמעתי. מרובות, כשהיו בונים בהיכל. בימי עורא, עושין קלעים. במקום החומה ויונים אה כמלי החומה אלא הקלעים, וכן לעצמות, אלא שבחיכל ובנין מבחוץ. נמנו הקלעים לפנים מן החומה ויונים אה החומה מבחוץ שלא חיונו עיניהם מן ההיכל, וקס"ד דהקן קלעים לרבי אליעזר כדי להכשיר העירות להקריב קרבן דאס אין בית אין קרבן דקדושה ראשונה בטלה לה (שבועות טז). אפי"פ שאין חומה. בירושלים קודם שבניית החומה (שם). קדושה ראשונה. של בית מכות יס. ובתים פ: טכ.). ומר מאי דשמיע ליה קאמר. ולא דא רבי יהושע לחלוק על רבי אליעזר, ולא שמעיה לרבי אליעזר דאמר לא קידשה (שבועות טז). למה מנו חכמים את אלו. עיירות מנו חכמים בפרק בתרא דערכין שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון לענין מלאת בתי ערי חומה והיה להם למטת עוד הרבה שלא מנאוס (שם). מצאו את אלו וקידשוהם. לא פירש לי במה מקדושים ערי ארץ ישראל (שם). ובועריין דב: כתב: מפורש מסכתא שבועות (שם) דמקדשי לה בשמי מרות וצביר וצית דשן מהלכין ושמתי מרות אחריהן. אבל הראשונות בטלו. שאין קדושה הארץ כהנא כסן ואין כסן דין ערי חומה, משבטלה הארץ. בחורין ראשון (טרכין כב:). קדושה ראשונה. שקדשה יהושע (שם). וכי אלו בלבד היו. מוקפות חומה מימות יהושע בן נון (שבועות טז). מצאו אלו. דרך צנאחם (שם).

רבינו חננאל

יש אחריה היתר. כלומר שרתה השכינה אחר חורבנה בנוב וגבעון ובירושלים. אבל משבגה בית עולמים אין אחריי היתר במקום אחר לעולם. אמר ר' יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניי בזמן הזה, קסבר בית